

วิทยานิพนธ์	: ศึกษาหลักพุทธธรรมที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการอบรม เยาวชนจิตอาสาศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ จังหวัดอุบลราชธานี
ผู้วิจัย	: นางสุพิพรรณ นาทำว
ปริญญา	: พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์	: พระครูภาวนาโพธิคุณ,ดร. พธ.บ.(ปรัชญา) M. A.(Phil.) Ph.D. (Phil.) : พระครูสมุห์เจริญ กตปุญญโญ ดร.พธ.บ.M.A (sociology.) Ph.D. (Sociology.) : ดร.ประยูร แสงใส ป.ธ.๔, พ.ม.,พธ.บ.(ครุฑB.A., M.A.(Ed.) Ph.D.(Ed.)
วันสำเร็จการศึกษา	:/มีนาคม ๒๕๕๖

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาหลักพุทธธรรมที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการอบรมเยาวชนจิตอาสาศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ” โดยมีวัตถุประสงค์ ๓ ประการดังต่อไปนี้ ๑) เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่นำมาใช้ในศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ ๒) เพื่อศึกษาวิธีการประยุกต์ใช้หลักธรรมของเยาวชนจิตอาสาของศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ ๓) เพื่อศึกษาผลของการใช้หลักพุทธธรรมในโครงการอบรมเยาวชนจิตอาสา ศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ จังหวัดอุบลราชธานี การศึกษารั้้งนี้ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพโดยเน้นการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และวิจัยภาคสนาม (Field Research) ผลการวิจัยพบว่า

การดำเนินงานของเยาวชนจิตอาสาของศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ คือการดำเนินการด้วยยึดหลักการเอื้อเพื่อแผ่แบ่งปัน เกื้อกูล เป็นไปตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลักสังคหวัตถุ ๔ หลักอิทธิบาท ๔ หลักพรหมวิหาร ๔ ทิฐุธรรมมีกตสังวัตตนิกธรรม ๔ สาราณียธรรม ๖ สามัคคีธรรม เบญจศีลเบญจธรรม และกัลยาณธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมการอบรมเป็นเยาวชนจิตอาสาที่ดีได้

กลุ่มเยาวชนจิตอาสาของศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ สามารถประยุกต์ใช้หลักธรรมที่สำคัญคือสังคหวัตถุ ๔ พรหมวิหาร ๔ และ อิทธิบาท ๔ หลายรูปแบบและเหมาะสมตาม

สถานการณ์ ซึ่งทำให้เยาวชนจิตอาสาที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่โดดเด่นคือเป็นคนที่มีความรู้รักการทำงานเป็นทีม รู้จักความรับผิดชอบ และทำงานโดยไม่หวังผลตอบแทน

ผลของการใช้หลักพุทธธรรมในการอบรมเยาวชนจิตอาสาของศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ นั้น ได้แก่ การถ่ายทอดองค์ความรู้ การอบรมโดยการประยุกต์ใช้หลักธรรมแก่สถาบันต่าง ๆ และได้สร้างหลักสูตรเยาวชนจิตอาสาอีเอ็ม สร้างเครือข่ายโรงเรียนเยาวชนจิตอาสามากกว่า ๓๐๐ โรงเรียน เปิดโอกาสให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมกิจกรรมจิตอาสาโดยการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ถึงแม้ว่ามีปัญหาขัดข้องบางประการ แต่ก็สามารถแก้ไขปัญหาเหล่านั้นได้ ส่วนเยาวชนจิตอาสาสามารถประยุกต์ใช้หลักธรรมทั้งสามดังที่กล่าวมาได้เป็นอย่างดี และเหมาะสมตามกิจกรรมจิตอาสา นั้น ๆ

Thesis Title : **A study the principle of Buddha teaching**
To success of project for Youth Volunteer in Padong Yai
Wang Aou Center, Ubon Ratchathani Province.

center Padong Yai

Researcher : Mrs. Supiwan Nathaw

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee

: PHRAKHRU BHAVANABODHIKHUN, BA., M.A.,(Phil.)
 Ph.D. (Phil.)

: PHRAKHRU SAMU SAWIAN KATAPUNÑ0 BA. M.A.
 (sociology.) Ph.D. (sociology.)

: DR. PRAYOON SAENGSAI Pali 4, B.A.M.A.IN Ed.
 Ph.D.(Ed.)

Date of Graduation :March, 2013

Abstract

This research study entitled “**A study the principle of Buddha teaching to success of project for Youth Volunteer in Padong Yai Wang Aou Center, Ubon Ratchathani Province.**” by following Three objectives; firstly to study the principle of Buddha teaching which applied for Youth Volunteers in Padong Yai Wang Aou, Secondly was studied the method for applying of the Buddha teaching , and thirdly was the result of applying of volunteers youth in Padong Yai Wang Aou , Documentary Research and Field Research was used in this research. This research study found that:

The working of the volunteer’s youth of Padong Yai Wang Aou center , Ubon Ratchathani province was practiced by the principle of charity and support, followed the Buddhism teaching such as social work principle , abide supreme principle and achievement principle , sources of happiness in the present life , the five precepts and five ennobling virtues ,virtues for fraternal living , unity virtues and good friendship, which these principles for educate the volunteer’s youth.

The volunteers youth in Padong Yai Wang Auo center,Ubon Ratchathani province can apply the many styles of the principles such as social work principle , abide supreme principle and achievement principle but suitable to the each situations which make them good character good heartfelt, to be team wok, responsibility, and joined the social work by heart but not by expectation things feed ,

The success of the project for the volunteer's youth in Padong Yai Wang Aou Center, Ubon Ratchathani province included the transfer of knowledge, educated by applying the dhammas to institutions, created the course EM, made the network more than 300 schools, offer the opportunities to youth for joining volunteer's activities and support ,although there was some problem but can resolve . The youth volunteers can apply these three principles as well and appropriate activities

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยดี เพราะอาศัยความช่วยเหลือจากพระอาจารย์ทั้ง ๓ ท่านคือพระครูภาวนาโพธิคุณ,ดร. พระครูสมุห์เจริญ กตปุญโญ,ดร. และดร.ประยูร แสงใส ในฐานะที่เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ได้ให้คำปรึกษาแนะนำแนวคิดและตรวจทานผลงาน และขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยที่ได้เอื้อเพื่อช่วยเหลือกันคว้านด้านข้อมูล และให้คำปรึกษาในการดำเนินงานด้านวิทยานิพนธ์ ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณพระสุเชี่ย สุวณฺณเถโร ที่เมตตาช่วยเหลือ แนะนำสงเคราะห์ เอกสารที่เกี่ยวข้องด้านหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนจิตอาสา และกราบนมัสการขอบพระคุณ พระครูสุขุมวรร โณภาสผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ ที่สงเคราะห์ข้อมูล โครงการอบรมเยาวชนจิตอาสาทั้งงานเอกสารและงานภาคสนามข้อมูลและการสัมภาษณ์ที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการทำวิจัยครั้งนี้ จึงขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูที่ปรึกษากลุ่มเยาวชนจิตอาสาโรงเรียนทั้ง ๔ แห่งคือโรงเรียนเชิงในพิทยาคาร โรงเรียนบ้านไทยวิทยาคม โรงเรียนเก่าขามวิทยา และโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัยที่ให้ข้อมูลด้านการจัดกิจกรรมเยาวชนจิตอาสา

หากคุณความดีที่เกิดจากวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาคุณพระรัตนตรัย พระคุณของมารดาบิดา ผู้ให้กำเนิด ครูอุปัชฌาย์ อาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ผู้มีพระคุณ ญาติสนิทมิตรสหาย และขออานิสงส์ในคุณงามความดีที่เกิดจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จงบังเกิดมีทั่วถึงกันทุกท่าน ด้วยไมตรีจิตอย่างจริงใจ

นางสุพิพรรณ นาท้าว

๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๕

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ฉ
คำอธิบายสัญลักษณ์และบทคัดย่อ	ญ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย	๓
๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๔
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๔
๑.๖ ทบทวนเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕
๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย	๑๒
๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๑๒
๑.๙ กรอบแนวคิดการวิจัย	๑๓
บทที่ ๒ หลักพุทธธรรมที่นำมาใช้ในค่ายอบรมเยาวชนจิตอาสา	๑๔
๒.๑ ความเป็นมาและความหมายจิตอาสา	๑๔
๒.๑.๑ ความเป็นมา	๑๔
๒.๑.๒ ความหมายจิตอาสา	๑๘
๒.๑.๓ ลักษณะของจิตอาสา	๒๒
๒.๑.๔ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดจิตอาสา	๒๖
๒.๑.๕ ความสำคัญของการมีจิตอาสา	๒๘
๒.๑.๖ สถาบันที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาจิตอาสา	๓๒

๒.๑.๗ องค์ประกอบของจิตสำนึก	๓๔
๒.๑.๘ คุณลักษณะทั่วไปของบุคคลที่มีจิตสำนึก	๓๖
๒.๒ หลักพุทธธรรมเกี่ยวกับจิตอาสา	๓๗
๒.๒.๑ สังคหวัตถุ ๔	๓๗
๒.๒.๒ หลักอิทธิบาท ๔	๔๔
๒.๒.๓ พรหมวิหาร ๔	๔๘
๒.๒.๔ พิณฐัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรม	๕๖
๒.๒.๕ สาราณียธรรม	๕๗
๒.๒.๖ .เบญจศีล หรือศีล ๕	๖๐
๒.๒.๗ กัลยาณมิตร	๖๒
บทที่ ๓ วิธีการอบรมและประยุกต์ใช้หลักธรรมของเยาวชนจิตอาสา	๖๘
๓.๑ สภาพทั่วไปของศูนย์คุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ	๖๘
๓.๒ หลักสูตรและวิธีการอบรมคุณธรรมค่ายเยาวชนจิตอาสาของศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ	๗๓
๓.๓ วิธีการอบรมคุณธรรมค่ายเยาวชนจิตอาสา ศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ	๘๓
๓.๔ การประยุกต์หลักธรรมแก่ค่ายเยาวชนจิตอาสา ศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ	๑๐๘
บทที่ ๔ ผลสำเร็จของโครงการอบรมเยาวชนจิตอาสา	๑๑๘
๔.๑ ผลสำเร็จของโครงการ	๑๑๘
๔.๒ ผลสำเร็จของการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมของเยาวชนจิตอาสา	๑๒๓
๔.๒.๑ สังคหวัตถุ ๔	๑๒๔
๔.๒.๒ พรหมวิหาร ๔	๑๓๐
๔.๒.๓ อิทธิบาท ๔	๑๒๘
๓.๔.๓ ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อผลสำเร็จโครงการเยาวชนจิตอาสา	๑๔๕
๔.๓.๑ ปัญหาและอุปสรรค	๑๔๕
๔.๓.๒ แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค	๑๔๖

บทที่ ๕ สรุปผลและข้อเสนอแนะ	๑๔๘
๕.๑ สรุปผลการศึกษา	๑๔๘
๕.๒ ข้อเสนอแนะ	๑๕๐
๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	๑๕๐
๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป	๑๕๑
บรรณานุกรม	๑๕๒
ภาคผนวก	๑๖๓
ประวัติผู้วิจัย	๑๙๑

สารบัญตาราง

หน้า

๔.๒.๑.๑ ตารางประเมินกิจกรรมระหว่างอบรม ศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ	๑๒๖
๔.๒.๑.๒ ตารางประเมินกิจกรรมภายหลังอบรม ของศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ	๑๒๗
๔.๒.๑.๓ ตารางประเมินกิจกรรมประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุสี่หลังอบรมโรงเรียน บ้านไทย วิทยาคม ตำบลบ้านไทย อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี	๑๒๘
๔.๒.๑.๔ ตารางประเมินกิจกรรมการประยุกต์หลักสังคหวัตถุสี่ โรงเรียนเก่าขามวิทยา ตำบลศรีสุข อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี	๑๒๙
๔.๒.๑.๕ ตารางประเมินกิจกรรมการประยุกต์หลักสังคหวัตถุสี่ โรงเรียนเมืองในพิทยาคาร อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี	๑๓๐
๔.๒.๒.๑ ตารางประเมินกิจกรรมระหว่างอบรมศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ	๑๓๔
๔.๒.๒.๒ ตารางประเมินกิจกรรมภายหลังอบรมของศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ	๑๓๕
๔.๒.๒.๓ ตารางประเมินกิจกรรมประยุกต์ใช้พรหมวิหารสี่หลังอบรมโรงเรียนบ้านไทย วิทยาคม ตำบลบ้านไทย อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี	๑๓๖
๔.๒.๒.๔ ตารางประเมินกิจกรรมประยุกต์ใช้พรหมวิหารสี่หลังอบรมโรงเรียนเก่าขามวิทยา ตำบลศรีสุข อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี	๑๓๗
๔.๒.๒.๕ ตารางประเมินกิจกรรมประยุกต์ใช้พรหมวิหารสี่หลังอบรมของ โรงเรียนเมืองในพิทยาคาร อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี	๑๓๘
๔.๒.๓.๑ ประเมินกิจกรรมระหว่างอบรมของศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ	๑๔๐
๔.๒.๓.๒ ประเมินกิจกรรมประยุกต์ใช้หลักธรรมภายหลังอบรมของศูนย์พัฒนา คุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ	๑๔๑
๔.๒.๓.๓ ตารางประเมินกิจกรรมประยุกต์ใช้อธิปไตยสี่หลังอบรมของโรงเรียนเมือง ในพิทยาคาร อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี	๑๔๒
๔.๒.๓.๔ ตารางประเมินกิจกรรมประยุกต์ใช้อธิปไตยสี่หลังอบรมของโรงเรียนเก่า ขามวิทยา ตำบลศรีสุข อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี	๑๔๓
๔.๒.๓.๕ ตารางประเมินกิจกรรมประยุกต์ใช้อธิปไตยสี่หลังอบรมของโรงเรียนเมือง ในพิทยาคาร อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี	๑๔๔

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์นี้ อ้างอิงจากอักษรย่อในวิทยานิพนธ์นี้ อ้างอิงจากพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยได้กล่าวแหล่งที่มา/เล่ม/ข้อ และหน้า ตามลำดับ เช่น อจ. จตุกก. (บาลี) ๒๑/๑๓๓/๑๘๓. หมายถึง อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาตปาลิ พระไตรปิฎกภาษาบาลี เล่มที่ ๒๑ ข้อที่ ๑๓๓ หน้า ๑๘๓, พ. อิติ. (ไทย) ๒๕/๕๒/๔๖๕. หมายถึง ขุททกนิกาย อิติวุตตกะ พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย เล่มที่ ๒๕ ข้อที่ ๕๒ หน้าที่ ๔๖๕

พระวินัยปิฎก

วิ.ม. (ไทย) = วินัยปิฎก มหาวรรค (ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก

ที.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ปา. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิกวรรค	(ภาษาไทย)
ม.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มูลปัณณาสก์	(ภาษาไทย)
ม.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มัชฌิมปัณณาสก์	(ภาษาไทย)
ส.ส. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	สคาถวรรค	(ภาษาไทย)
ส.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	มหาวรรวรรค	(ภาษาไทย)
อจ.เอกก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	เอกนิบาต	(ภาษาไทย)
อจ.ทกก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ทกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อจ.จตุกก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อจ.ปญจก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ปัญจกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.จก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	จกนิบาต	(ภาษาไทย)
อจ. สัตตก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	สัตตกนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ.ธ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ธรรมบท	(ภาษาไทย)
ขุ.อป. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	อปทาน	(ภาษาไทย)

พระอภิธรรม

อภิ.วิ. (ไทย) = อภิธรรมปิฎก วิภังค์ (ภาษาไทย)